

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

اهمیت و جایگاه شواری نگهبان در کلام رهبر انقلاب

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر در دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: امید جلوداریان

اهمیت و جایگاه شواری نگهبان در کلام رهبر انقلاب

براساس بیانات رهبر معظم انقلاب، شواری نگهبان حافظ جمهوریت و اسلامیت نظام، یکی از مهم‌ترین نهادهای حکومتی، مطمئن‌ترین دستگاه برای حراست از نظام اسلامی و مانع انحراف نظام از خط دین و اسلام و قانون اساسی است. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، برای شواری نگهبان وظایف متعددی برشمرده‌است که یکی از عمده‌ترین آنها نظارت بر انتخابات است. براساس قانون اساسی، شواری نگهبان، صلاحیت داوطلبان ریاست جمهوری را پیش از انتخابات، رأساً بررسی خواهد کرد. موضوع جایگاه شواری نگهبان و نظارت آن به قدری اهمیت دارد که رهبر انقلاب بارها بر آن صحنه گذاشته‌اند. رهبر معظم انقلاب همواره بر جایگاه والای شواری نگهبان در حراست از ارزش‌های نظام و درعین حال لزوم اعتماد به مجریان و ناظران انتخابات تأکید کرده‌اند. جرم و گناه بودن اختلال در کار شواری نگهبان و قانونی بودن نظارت این شورا از جمله نکاتی است که رهبر انقلاب به آن اشاره داشته‌اند. رهبر معظم انقلاب همچنین، سازوکار انتخابات در کشور را مستحکم و اعتراض به شواری نگهبان را غیرمنطقی و نادرست می‌دانند. دقیق بودن تشخیص شواری نگهبان نکته دیگری است که رهبر انقلاب به آن اشاره و بر عادلانه و بی‌طرفانه بودن و همراه با بصیرت بودن تشخیص صلاحیت‌ها تأکید می‌کنند.^۱

– اعتماد کامل به شواری نگهبان

«هم شواری محترم نگهبان کاملاً مورد اعتماد است و هم وزارت کشور. اینها واقعاً خوب کار می‌کنند. بنابراین، اگر یکی در فلان آزمایش رد و یکی قبول می‌شود، یا یکی رأی می‌آورد و دیگری نمی‌آورد، این طور نباشد که در بعضی حوزه‌های انتخابیه، فتنه گرها مردم را تحریک کنند که مثلاً، چرا فلانی را رد کردند؟»^۲.

– شواری نگهبان مطمئن‌ترین دستگاه برای حراست از نظام اسلامی

۱. سازوکار انتخابات در کشور ما، سازوکار مستحکمی است. اینکه گوشه و کنار بعضی‌ها اعتراضهایی میکنند، واقعاً غیر منطقی است؛ واقعاً بیجا است. حضور شواری نگهبان در قانون اساسی - که امام هم مکرر روی آن تأکید میکردند - حقیقتاً یک حضور مبارکی است. تشخیص شواری نگهبان، تشخیص یک عده انسانهای عادل، بی‌طرف و بصیر نسبت به صلاحیتها است؛ این یک چیز مبارکی برای ما و برای همه‌ی آحاد ملت است. بعد در بین این کسانی که تشخیص داده شد صالحند، مردم میگردند، تحقیق میکنند، از افراد میپرسند، از آدمهای مورد اعتماد سؤال میکنند، به سوابق نگاه میکنند، به شعارها نگاه میکنند، به حرفها و گفته‌ها نگاه میکنند، سپس تصمیم‌گیری میکنند (بیانات در دیدار کارگران و فعالان بخش تولید کشور ۱۳۹۲/۰۲/۰۷).

۲. بیانات در خطبه‌های نماز جمعه ۱۳۷۱/۰۱/۰۷

« شورای نگهبان مطمئن‌ترین دستگاه و ارگانی است که انقلاب به نظام کشور بخشیده است. ما برای اینکه به طور کلی از سلامت نظام مطمئن باشیم، مهم‌ترین و رساترین و فعال‌ترین و مؤثرترین مجموعه‌ی ما همین شورای نگهبان است.^۱»

« شورای نگهبان مانع این است که نظام اسلامی از خطّ دین و اسلام و همچنین از خطّ قانون اساسی - که این در درجه‌ی دوم اهمیت است؛ اما این هم خیلی اهمیت دارد - منحرف شود. قانون اساسی ستون فقرات نظام است؛ در حقیقت مرکز اصلی سلسله اعصاب نظام است؛ معیار و ضابطه است و شورای نگهبان نمیگذارد که دستگاه‌های کشور از قانون اساسی منحرف شوند؛ نمیگذارد که قوانین مخالف قانون اساسی، تصویب و اجرا شود. چنین دستگاهی که این همه اهمیت دارد، باید آبهت و اقتدار و تکریم و حرمتش حفظ شود.^۲»

- جرم و گناه بودن اختلال در کار شورای نگهبان

«مسئولان امور انتخابات، اعم از مسئولان اجرایی که وزارت کشور است و شورای نگهبان که کار نظارت را به عهده دارد، وظایف سنگینی دارند. اندک اختلالی در این کار عظیم، حقیقتاً یک گناه و یک جرم است. مبدا بگذارید در این امر مهم، کوچک‌ترین اختلالی به وجود آید.^۳»

- وظیفه همگانی در خصوص امین دانستن شورای نگهبان

« شورای نگهبان در حرف و اقدام و کار خودش، امین و مؤتمن است و همه موظفند که به چشم امین به آن نگاه کنند. هر قاضی عادل هم وقتیکه قضاوت میکند، ممکن است یک نفر در دلش به او اعتراض داشته باشد چون بین ماها عصمت که نیست و آن اعتراض بحق هم باشد؛ اما حکم قاضی، حکم یک امین مؤتمن است و بایستی عملاً مورد اعتماد قرار بگیرد. امروز وضع شورای نگهبان این‌طور است؛ هم در قوانین، هم در تصرفات اجرایی و شبه اجرایی از این قبیلی که ما در باب انتخابات مشاهده میکنیم بایستی مورد اعتماد و قبول و ائتمان مردم باشد و بحمد الله هست و هیچ‌کس نباید به خودش اجازه بدهد که از این موقعیت و مقام شامخ معنوی که قانون برای شورای نگهبان معین کرده، حطّی انجام بدهد و نسبت به آن خدشه‌یی وارد کند.^۴»

- قانون، ملاک نظارت شورای نگهبان نه سلیقه

«در امر نظارت باید قانون و موازین ملاک و معیار باشد و نه مذاق‌ها و سلیق شخصی... هیچ چیزی نباید مانع از اقدام قاطع قانونی شود. در همه امور، به خصوص در چنین اموری که با افکار و عواطف و احساسات و عقاید و آراء گوناگونی مواجه است، قاطعیت چیز لازمی است.^۵»

- شورای نگهبان، مظهر اعتماد عمومی

۱. بیانات در تاریخ ۱۳۷۰/۱۲/۰۴

۲. بیانات در تاریخ ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

۳. بیانات در دیدار اعضای هیئت‌های نظارت شورای نگهبان ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

۴. بیانات در تاریخ ۱۳۷۰/۱۲/۰۴

۵. بیانات در دیدار اعضای هیئت‌های نظارت شورای نگهبان ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

« حضور شورای نگهبان در قانون اساسی - که امام هم مکرر روی آن تأکید میکردند - حقیقتاً یک حضور مبارکی است. تشخیص شورای نگهبان، تشخیص یک عده انسانهای عادل، بیطرف و بصیر نسبت به صلاحیتهای آنهاست؛ این یک چیز مبارکی برای ما و برای همه‌ی آحاد ملت است»^۱.

وضع ویژه شورای نگهبان در مقایسه با دیگر دستگاهها

« شورای نگهبان در مجموعه تشکیلات نظام جمهوری اسلامی، مثل بقیه دستگاهها نیست که بگوییم ارگانها و تشکیلات مختلفی هستند؛ بعضی مهم ترند، بعضی کم اهمیت ترند؛ این هم یکی از آنها؛ نه. شورای نگهبان مثل بعضی از پدیده‌های یک نظام - مانند قانون اساسی وضع ویژه‌ای دارد»^۲.

شورای نگهبان مانع انحراف نظام از خط دین و اسلام و قانون اساسی

«شورای نگهبان مانع این است که نظام اسلامی از خط دین و اسلام و همچنین از خط قانون اساسی - که این در درجه دوم اهمیت است؛ اما این هم خیلی اهمیت دارد - منحرف شود. قانون اساسی ستون فقرات نظام است؛ در حقیقت مرکز اصلی سلسله اعصاب نظام است؛ معیار و ضابطه است و شورای نگهبان نمی‌گذارد که دستگاههای کشور از قانون اساسی منحرف شوند؛ نمی‌گذارد که قوانین مخالف قانون اساسی، تصویب و اجرا شود. چنین دستگاهی که این همه اهمیت دارد، باید ابهت و اقتدار و تکریم و حرمتش حفظ شود»^۳.

هتک حرمت شورای نگهبان، خطایی ناپذیرفتنی

«هم خود آقایان محترمی که در این شورا و یا منتسب به این شورا هستند - مثل شما آقایان - بایستی این ابهت و احترام و حرمت را حفظ کنند، هم دیگران که در بیرون شورا هستند. مبدا خدای نکرده کسی از هیئت‌های نظار در گوشه‌ای از کشور کاری کند که دهان بدخواهی را باز کند و احترام شورای نگهبان هتک شود؛ یا در بیان مطالب طوری حرف زده شود که احیاناً کسانی به عنوان اعتراض - نه از سر خیرخواهی - حرمت شورای نگهبان را هتک کنند. کسانی هم که در بیرون این مجموعه هستند، همین‌طور باید رعایت کنند. آنهایی که قلمی به دستشان هست، تریبونی در اختیارشان هست، بفهمند که اعتراض کردن، بی‌احترامی کردن و هتک حرمت شورای نگهبان، خطای کوچکی نیست. قابل قبول و قابل تحمل نیست»^۴.

نظارت شورای نگهبان، تامین کننده اعتبار انتخابات

«همچنین وظیفه نظارت شورای نگهبان بر انتخابات و تضمین صحت انتخابات، از جمله کارهای بسیار بزرگ و مهمی است که در قانون اساسی بر عهده شورای نگهبان گذاشته شده است. اگر نظارت شورای نگهبان نباشد، و

۱. بیانات در تاریخ ۱۳۹۲/۱۲/۰۷

۲. بیانات در دیدار اعضای هیئت‌های نظارت شورای نگهبان ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

۳. بیانات در دیدار اعضای هیئت‌های نظارت شورای نگهبان ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

۴. بیانات در دیدار اعضای هیئت‌های نظارت شورای نگهبان ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

اگر تأیید صحت انتخابات به وسیله شورای نگهبان انجام نگیرد، اصل این انتخابات زیر سؤال خواهد رفت و اعتبار خود را از دست خواهد داد»^۱.

– حکیمانه بودن پیش بینی شورای نگهبان در قانون اساسی و همه جایی بودن نظارت

«پیش بینی شورای نگهبان در قانون اساسی، علاوه بر اینکه یک فهم و درک عمیق صحیح از مجاری امور در اداره کشور را نشان می‌داد، از ناحیه شباهت به نظام های عقلایی دیگر هم این کار، یک کار صحیح و متین و حکیمانه به حساب می‌آمد. آن روزی که بحث شورای نگهبان مطرح شد – البته قاعده همین بود که برای اطمینان از اسلامی بودن و شرعی بودن حرکت دولت اسلامی، دستگاه ناظری وجود داشته باشد – این معنا به ذهن انسان می‌رسید؛ لیکن همان روز هم وقتی نگاه شد به دستگاه‌های دنیای کنونی و دنیای مدرن، دیدیم همه جا تقریباً چنین چیزی وجود دارد. یعنی در هیچ نظام مستحکم عقلایی‌ای شاید نشود فرض کرد و پیدا کرد جایی را که برای مراقبت و نظارت بر اجرای اصول حاکم بر آن نظام، دستگاهی وجود نداشته باشد؛ این، همه جایی است»^۲.

– ممنوعیت تعرض به وظایف نظارتی شورای نگهبان

«شکی نیست که شورای نگهبان وظائفی قانونی دارد. به این وظائف مصرح در قانون اساسی – که نظارت بر انتخابات و تشخیص صلاحیت‌ها و این چیزهاست – باید تعرض نشود. این چیزها را می‌شود اصلاح کرد. یعنی این قضیه را نباید مسئله مورد بحث و مورد دعوا و نزاع قرار داد؛ اینها چیزهایی است که قابل اصلاح است. ممکن است در آنجا یک کسی خطائی هم بکند؛ خطا قابل جبران است. اینها مسائل اصلی نیست»^۳.

– تخریب شورای نگهبان، تخریب انتخابات

«یکی از کارهایی که آنها امروز بجد دنبال میکنند این است که شورای نگهبان را تخریب کنند؛ ببینید برادران و خواهران عزیز! تخریب شورای نگهبان معنا دارد. آمریکایی‌ها از اول انقلاب با چند نقطه‌ی اساسی در کشور و در نظام جمهوری اسلامی بشدت مخالف بودند که یکی‌اش شورای نگهبان بود؛ سعی کردند، تلاش کردند و از بعضی افراد داخلی غافل و بی‌توجه هم سوءاستفاده کردند بلکه بتوانند بساط شورای نگهبان را جمع کنند – البته نتوانستند و نمیتوانند – حالا درصددند تصمیم‌های شورای نگهبان را زیر سؤال ببرند. معنای این کار چیست؟ جوانهای عزیز ما به این درست توجه کنند؛ وقتی تصمیم‌های شورای نگهبان زیر سؤال رفت و ادعا شد که اینها غیر قانونی است، معنایش چیست؟ معنایش این است که انتخاباتی که پیش رو است، غیر قانونی است؛ وقتی انتخابات غیر قانونی شد، برخلاف قانون شد، نتیجه‌اش چیست؟ نتیجه‌اش این است مجلسی که بر اساس این انتخابات تشکیل خواهد شد، غیر قانونی است؛ معنای غیر قانونی بودن مجلس این است که در طول چهار سال هر قانونی که در این مجلس بگذرد، اعتبار ندارد و بی‌اعتبار است؛ یعنی کشور را چهار سال در خلأ مجلس و خلأ قانون نگه داشتن؛ معنای تخریب شورای نگهبان این است و دشمن این را میخواهد. البته آن کسانی که با دشمن در داخل هم‌صدایی میکنند، بیشترشان ملتفت نیستند چه کار میکنند. من متهم نمیکنم کسی را به خیانت؛

۱. بیانات در دیدار با اعضای محترم شورای نگهبان قانون اساسی و مسئولان بخش‌های نظارتی ۱۳۸۶/۰۴/۲۰

۲. بیانات در دیدار با اعضای محترم شورای نگهبان قانون اساسی و مسئولان بخش‌های نظارتی ۱۳۸۶/۰۴/۲۰

۳. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۱۳۸۸/۱۲/۰۶

ملتفت نیستند، توجه ندارند اما واقع قضیه این است. تخریب شورای نگهبان، اینکه شورای نگهبان را ما زیر سؤال ببریم و بگوییم که تصمیم‌گیری‌هایشان برخلاف قانون بوده است، تخریب شورای نگهبان نیست، تخریب انتخابات است، تخریب مجلس است، تخریب چهار سال قانون‌گذاری در مجلس است؛ دنبال این هستند. ببینید، نقشه را چه زیرکانه میکشند^۱».

– متهم نبودن تایید صلاحیت نشدگان

«کسانی که صلاحیتشان رد شده است، شورای نگهبان برطبق ضوابط و قانون با آنها رفتار کرده و معنایش این نیست که همه، آدم‌های نابابی هستند؛ نه، معنایش این نیست. کسی حق ندارد فردی را که صلاحیتش رد شده - در هر جای کشور - متهم کند، که «لابد شما پرونده سنگینی دارید! لابد شما جنایتی کرده‌اید! لابد شما کار خلافی کرده‌اید! لابد دزدی کرده‌اید!» نه، اینها نیست! قانون ضوابطی را معین کرده و شورای نگهبان، با امانت کامل، بر طبق آن ضوابط قانونی، کسانی را در فهرست قبول‌شدگان می‌گذارد و کسانی را خارج می‌کند. آنهايي که خارج می‌مانند، یعنی با این ضوابط منطبق نبوده‌اند. چه بسا آدم‌های صالحی هم باشند. البته آدم ناباب هم میانشان هست؛ نه اینکه نیست؛ اما این‌طور نیست که هر کس صلاحیتش رد شده، بگویید «لابد ایشان آدم خائن و نابابی است!»؛ ابدأ!^۲».

– مراقبت در خصوص هتک حرمت تایید صلاحیت نشدگان و لزوم منتشر نکردن مسائل آنان

«نکته دیگر، حفظ احترام و آبروی اشخاص است. اگر کسانی در پرونده‌هایشان مشکلی دیده شد که بنا شد به مجلس نروند، مشکل آنها بازگو و پخش نگردد و هتک حرمت آنها نشود. البته ممکن است بعضی کسان بگویند فلان کس را که رد کرده‌اید، باید علت آن را صریحاً بگویید. اگر مطلبی گفتنی است، اشکالی ندارد آن را بگویید؛ اما اگر مطلبی ناگفتنی است، نباید آبروی اشخاص با این حرف‌ها برود و بیان شود. چون به ما این‌طور گفته‌اند و فشار آورده‌اند، پس ما آبروی این آدم‌ها را ببریم؛ نه. در اسلام حرمت مؤمن خیلی اهمیت دارد و نباید هتک حرمت شود^۳».

– مراقبت در خصوص بزرگ‌نمایی مسائل کوچک افراد

«البته بعضی وقت‌ها ممکن است در کسی نقطه ضعفی هم باشد؛ اما لزومی ندارد که انسان هرچیز کوچکی را در اشخاص ببیند و آن را بزرگ کند. مثلاً فلان کس در فلان جا یک وقت حرفی را بر زبان جاری کرده است؛ یا مثلاً قبلاً این‌طور بود - بحمدالله حالا کمتر دیده می‌شود - که تا کسی مختصر حرکتی انجام می‌داد که برخلاف مذاق بعضی بود، فوراً او را به «ضدیت با ولایت فقیه» متهم می‌کردند! نه؛ این‌طور نیست که حالا هر کس یک کلمه حرفی زد، ضد ولایت فقیه محسوب شود^۴».

۱. بیانات در تاریخ ۱۳۹۴/۱۱/۲۸

۲. بیانات در دیدار زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۷۱/۰۱/۱۵

۳. بیانات در دیدار اعضای هیئت‌های نظارت شورای نگهبان ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

۴. بیانات در دیدار اعضای هیئت‌های نظارت شورای نگهبان ۱۳۷۴/۱۱/۱۴

- همه جایی بودن تایید و رد صلاحیت‌ها (وجود نهاد مشابه شورای نگهبان در همه نظام‌ها)

«این روال احراز و تشخیص صلاحیت هم یک روال همه جایی دنیایی است و مخصوص ایران و مخصوص مجلس شورای اسلامی هم نیست».

- وظیفه بودن اثبات صلاحیت، امضای صلاحیت یا رد صلاحیت

«اثبات صلاحیت، امضای صلاحیت یا رد صلاحیت، یک وظیفه است. اگر این را از مجموعه فعالیت‌های نظام برداریم، چیزی برای نظام باقی نمی‌ماند. چطور اجازه بدهند یک آدمی که از لحاظ عقیده، اعتقاد محکمی به مبانی نظام ندارد؛ از لحاظ ممشای عملی، یک انسان سالم و مستقل و دارای روش و اخلاق مستقیمی نیست؛ از لحاظ سیاسی، دل‌بستگی او به مسائل کشورش و مردم کشورش کمتر از دل‌بستگی او به مصالح بیگانگان است، فرضاً بیاید در رأس دستگاه اجرائی یا در مسند قانون‌گذاری قرار بگیرد؟ این کار جایز است؟ نظارت شورای نگهبان در مسائل انتخابات، یکی از مهم‌ترین کارهایی است که انجام می‌دهد؛ کار بسیار مهمی است».

۱. بیانات در دیدار اعضای شورای نگهبان ۱۳۸۲/۱۰/۲۴

۲. بیانات در دیدار با اعضای محترم شورای نگهبان قانون اساسی و مسئولان بخش‌های نظارتی ۱۳۸۶/۰۴/۲۰